

Beleidskader

1. Rijksbeleid

1.2 Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte

De Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (SVIR) geeft een integraal kader voor het ruimtelijk en mobiliteitsbeleid op rijksniveau en dient als de 'kapstok' voor bestaand en nieuw Rijksbeleid met ruimtelijke consequenties. "Nederland concurrerend, bereikbaar, leefbaar en veilig", dat is de ondertitel van deze visie. De visie van het Rijk geldt voor de middellange termijn (2028). Om de ambities te verwezenlijken formuleert het Rijk drie hoofddoelen:

1. vergroten van de concurrentiekracht van Nederland door het versterken van de ruimtelijk-economische structuur van Nederland;
2. verbeteren, instandhouden en ruimtelijk zeker stellen van de bereikbaarheid waarbij de gebruiker voorop staat;
3. waarborgen van een leefbare en veilige omgeving waarin unieke natuurlijke en cultuurhistorische waarden behouden zijn.

Voor deze drie Rijksdelen worden 13 onderwerpen van nationaal belang benoemd, waaronder ruimte voor waterveiligheid, een duurzame zoetwatervoorziening en kaders voor klimaatbestendige stedelijke herontwikkeling (nationaal belang 9). Het Rijk is verantwoordelijk voor het integrale beheer van het hoofdwatersysteem en, samen met de waterschappen, verantwoordelijk voor de bescherming van Nederland tegen overstromingen. Het is belangrijk dat bij ruimtelijke plannen, waaronder ook stedelijke (her)ontwikkeling, rekening wordt gehouden met waterhuishoudkundige eisen op korte en lange termijn. Het hoofdwatersysteem van Nederland bestaat uit de Noordzee, de Waddenzee, het IJsselmeer, het Markermeer, de Randmeren, de grote rivieren, de Zuidwestelijke Delta en de Rijkskanalen.

Het beheer van het watersysteem is gericht op het meebewegen met natuurlijke processen waar het kan en het bieden van weerstand waar het moet. Naast preventie als primaire pijler bij de bescherming tegen overstromingen, is het waterveiligheidsbeleid ook gericht op het beperken van de gevolgen van overstromingen als gevolg van keuzes in de ruimtelijke planning en het op orde krijgen en houden van de rampenbeheersing (meerlaagsveiligheid). Het nationale waterbeleid is uitgewerkt in het Nationaal Waterplan 2016-2021 en komt aan de orde in het jaarlijkse Deltaprogramma. Hierin wordt gerapporteerd over de te nemen maatregelen en voorzieningen.

Het Rijk beschermt de primaire waterkeringen (dijken, dammen, kunstwerken en duinen) die in beheer zijn bij het Rijk evenals het kustfundament. Het Rijk stelt ook normen voor de primaire waterkeringen, ook voor de primaire waterkeringen in beheer bij de verschillende waterschappen. Daarnaast is de Planologische Kernbeslissing 'Ruimte voor de Rivier' expliciet benoemd in de structuurvisie. Deze blijft bestaan als uitwerking van de SVIR. Het Rijk volgt nog wel de ontwikkelingen en bepaalt op basis hiervan of een ruimtelijke interventie noodzakelijk is, hierbij gebruik makend van het instrumentarium van de Wro.

Ladder voor duurzame verstedelijking

Twee van de nationale belangen, die in deze situatie van belang is, is weergegeven als nummer 13 en wordt als volgt weergegeven: 'Zorgvuldige afweging en transparante besluitvorming bij alle ruimtelijke en infrastructurele besluiten' en nummer 7, Het instandhouden van het hoofdnet van wegen, spoorwegen en vaarwegen om het functioneren van het mobiliteitssysteem te waarborgen.

Voor wat betreft het eerste belang kan het volgende worden weergegeven. Het Rijk is verantwoordelijk voor een goed systeem van ruimtelijke ordening inclusief zorgvuldige, transparante ruimtelijke en infrastructurele besluiten. Dat betekent dat het systeem zo ingericht moet zijn dat integrale planvorming en besluitvorming op elk schaalniveau mogelijk is en dat bestaande en toekomstige belangen goed kunnen worden afgewogen. Gebruikswaarde, toekomstwaarde en belevingswaarde zijn hier onderdeel van. Het gaat dan zowel om belangen die conflicteren als belangen die elkaar versterken. Bij nieuwe ontwikkelingen, aanleg en herstructurering moet in elk geval aandacht zijn voor de gevolgen voor de waterhuishouding, het milieu en het

cultureel erfgoed. Het Rijk hanteert bij nationale infrastructurele en gebiedsontwikkelingsprojecten de werkwijze van Sneller en Beter, waarmee participatie en belangenbehartiging van burgers en bedrijven een nadrukkelijker plaats krijgt bij de besluitvorming.

Vraaggericht programmeren en realiseren van verstedelijking door provincies, gemeenten en marktpartijen is nodig om groei te faciliteren, te anticiperen op stagnatie en krimpregio's leefbaar te houden. Ook dient de ruimte zorgvuldig te worden benut en overprogrammering te worden voorkomen. Om beide te bereiken wordt een ladder voor duurzame verstedelijking opgenomen in het Besluit ruimtelijke ordening (Bro).

Het tweede belang (nummer 7) betreft naast het instandhouden van waterwegen en het functioneren van het mobiliteitssysteem de veiligheid voor het binnendijks grondgebied.

1.2 Nationaal Waterplan 2016 - 2021

Op 10 december 2015 hebben de Minister van Infrastructuur en Milieu en de Staatssecretaris van Economische Zaken het Nationaal Waterplan 2016 - 2021 vastgesteld. De looptijd van het Nationaal Waterplan 2016 - 2021 is van 22 december 2015 tot 22 december 2021. Het Nationaal Waterplan 2016 - 2021 is de opvolger van het Nationaal Waterplan 2009-2015 en vervangt dit plan en de partiële herzieningen hiervan (Wind op Zee buiten 12 nautische mijl en verankering Rijksbeleid Deltabeslissingen). Het Nationaal Waterplan wordt vastgesteld op basis van de Waterwet en is voor de ruimtelijke aspecten tevens een structuurvisie als bedoeld in de Wet ruimtelijke ordening. Het plan bevat de hoofdlijnen van het nationale waterbeleid en de daartoe behorende aspecten van het nationale ruimtelijke beleid. Daarnaast zijn in het Nationaal Waterplan 2016-2021 verwerkt:

- De gewenste ontwikkelingen, de werking en de bescherming van watersystemen in Nederland;
- Benodigde maatregelen en ontwikkelingen;
- Beheerplannen voor de stroomgebieden;
- Beheerplannen voor de gebieden met overstromingsrisico;
- Mariene Strategie;
- Beleidsnota Noordzee;
- Functies van de Rijkswateren.

Het Nationaal Waterplan 2016-2021 voorziet in een actualisatie van het waterbeleid op een aantal terreinen. Zo is het beleid met betrekking tot waterveiligheid en zoetwater met de vastgestelde deltabeslissingen in 2014 fundamenteel veranderd. Het Rijksbeleid is in 2014 met een tussentijdse wijziging verankerd in het Nationaal Waterplan 2009-2015 en opgenomen in het Nationaal Waterplan 2016-2021. Daarnaast zijn de verschillende afspraken die door het kabinet zijn gemaakt de afgelopen jaren, over beleidsterreinen die raakvlakken hebben met water (zoals het Energieakkoord, de Natuurvisie en Deltaprogramma) verwerkt in het Nationaal Waterplan 2016-2021. Dit beleid blijft ook afzonderlijk van kracht. Met de vaststelling van het Nationaal Waterplan 2016-2021 voldoet Nederland tevens aan eisen die uit het Europees recht voortvloeien (de Kaderrichtlijn Water, Richtlijn Overstromingsrisico's en de Kaderrichtlijn Mariene Strategie).

1.3 Deltaprogramma 2020

Het Deltaprogramma 2020 is aangeboden op Prinsjesdag 2019 aan de Tweede Kamer, samen met de begroting van het Deltafonds. In het programma staat de voortgang van de uitvoering van het werk aan de delta centraal. Het gaat daarbij om de (wettelijke) uitwerking en de uitvoering van de deltabeslissingen en voorkeursstrategieën.

Nederland had in 2018 te maken met extreme weersomstandigheden: langdurige droogte, hitte en fikse hoosbuien. In de zomer van 2019 sneuvelde het nationale hittesterecord uit 1944. Onderzoek liet tegelijkertijd zien dat de zeespiegel in de toekomst mogelijk sneller gaat stijgen dan waar de deltasceario's van uitgaan. En het World Economic Forum (WEF) constateerde dat klimaatverandering de grootste dreiging is voor de wereldeconomie. Het is dan ook van groot belang dat Nederland zich goed blijft voorbereiden op de gevolgen van klimaatverandering. Met een goede bescherming tegen hoogwater, voldoende zoetwater en een klimaatbestendige en waterrobuuste inrichting.

Het tiende Deltaprogramma laat zien dat de deltabeslissingen en voorkeursstrategieën van Deltaprogramma 2015 (DP2015) nog steeds de goede weg beschrijven. Wel blijkt uit de eerste aanzet voor de zesjaarlijkse herijking – die in 2021 gereed is - dat beperkte aanpassingen nodig zijn. Om op de goede weg te blijven, is het bovendien cruciaal aan de delta te blijven werken en de maatregelen uit de deltaplannen Waterveiligheid, Zoetwater en Ruimtelijke adaptatie voortvarend uit te voeren. Door de nieuwe inzichten in de mogelijk versnelde zeespiegelstijging, nemen onzekerheden over maatregelen na 2050 toe. Dat vraagt onderzoek naar wat op korte termijn nodig is om opties voor de langere termijn open te houden. Om beter zicht te krijgen op het tempo waarin de zeespiegelstijging zich na 2050 ontwikkelt, start het Kennisprogramma Zeespiegelstijging.

Het hoogwaterbeschermingsprogramma zet meer in op de noodzakelijke dijkversterkingen en de beoordelingen van de primaire waterkeringen. Om voorbereid te zijn op de toenemende wateroverlast, droogte, hitte en het beperken van de effecten van een eventuele overstroming moet klimaatadaptief en waterrobuust bouwen en ontwikkelen het 'nieuwe normaal' worden.

1.3 Hoogwaterbeschermingsprogramma

Het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) staat voor een grote maatschappelijke opgave om de waterveiligheid van Nederland te waarborgen en vormt het grootste uitvoeringsprogramma binnen het Deltaprogramma. Doel van het HWBP is om in 2050 alle primaire keringen op een sobere en doelmatige wijze versterkt te hebben, zodat deze voldoen aan de wettelijke normen zoals die zijn vastgelegd in de Waterwet.

Binnen het HWBP vindt een urgentiebepaling plaats, met andere woorden de meest urgente projecten komen het eerst aan beurt. Daarnaast speelt het beschikbare budget een belangrijke rol bij het programmeren. In het definitieve programma hoogwaterbescherming 2018-2023 is het project Gorinchem - Waardenburg (GoWa) opgenomen, als een van de meest urgente dijkversterkingen.

Het HWBO is een samenwerking van de waterschappen en Rijkswaterstaat om de primaire waterkeringen aan de veiligheidsnormen te laten voldoen. Waterschap Rivierenland is beheerder van de dijk tussen Gorinchem en Waardenburg.

1.4 Beheer- en ontwikkelplan voor de Rijkswateren 2016 - 2021

Het Beheer- en ontwikkelplan voor de rijkswateren 2016 - 2021 (Bprw) is op 10 december 2015 vastgesteld en inwerking getreden op 17 december 2015. Het plan beschrijft het beheer van de rijkswateren voor de genoemde periode. Rijkswaterstaat voert het beheer en onderhoud van de rijkswateren uit. Het beheer en onderhoud is gebaseerd op het Nationaal Waterplan 2016 - 2021 en de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte. Het Bprw is ook de beheersvisie voor het hoofdwatersysteem en de vaarwegen in het beheer bij het Rijk. Het beschrijft rollen, taken en verantwoordelijkheden van Rijkswaterstaat en de te verwachten ontwikkelingen in de planperiode. De kerntaken in het plan zijn:

- Waterveiligheid: bescherming tegen overstromingen, door implementatie van de deltabeslissingen, de versterking van primaire waterkeringen en het op orde brengen en houden van de uiterwaarden;
- Voldoende water: het voorkomen van watertekort en wateroverlast, door het uitvoeren van het Deltaprogramma Zoetwater, het Deltaprogramma IJsselmeergebied, het handhaven van de vaste afvoerverdeling bij hoogwater en het tegengaan van verzilting;
- Schoon en gezond water: dit ziet op de chemische en ecologische kwaliteit van de rijkswateren, waarbij onder meer de Kaderrichtlijn Water (KRW) een rol speelt;
- Vlot en veilig verkeer over water: de begeleiding van het scheepvaartverkeer en het onderhoud van vaarwegen en kunstwerken;
- Gebruiksfuncties: door het op orde brengen en houden van de bovenstaande kerntaken ontstaan gunstige condities voor het maatschappelijk en economisch gebruik van de rijkswateren.

Continuïteit is een belangrijk uitgangspunt voor beheer en onderhoud van de rijkswateren. Het plan bouwt nadrukkelijk voort op de beheerplannen van voorgaande jaren. Het wegwerken van achterstallig onderhoud door versobering en efficiency en de deltabeslissingen over waterveiligheid en zoetwatervoorziening zijn belangrijke ontwikkelingen binnen het plan.

Bij beheer, onderhoud en aanleg tellen kwaliteit van de leefomgeving en duurzaamheid in belangrijke mate mee. Net als in de voorgaande periode groeit de beheeropgave ook in de periode 2016-2021. Voorgaande wordt veroorzaakt door autonome ontwikkelingen, in het bijzonder bodemdaling en erosie. De afgelopen jaren heeft de oplevering van grote aanlegprogramma's, zoals Ruimte voor de Rivier, Maaswerken en het KRW-maatregelenprogramma vergroting van de beheerstaken tot gevolg gehad. Verder speelt mee dat Rijkswaterstaat om strategische redenen steeds meer gronden in eigen beheer heeft. Het Bprw bevat gebiedsgerichte uitwerkingen met een programma van maatregelen voor beheer en ontwikkeling van de rijkswateren.

1.5 Beleidslijn grote rivieren

De Beleidslijn ruimte voor de rivier is in 1996 vastgesteld en in 1997 in werking getreden. In 2006 is de Beleidslijn ruimte voor de rivier herzien. Bij de herziening is de naam veranderd in 'Beleidslijn grote rivieren'. De Beleidslijn grote rivieren bestaat enerzijds uit een beleidsbrief van de toenmalige Staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat en de toenmalige Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer aan de Tweede Kamer en anderzijds uit beleidsregels.

De Handreiking Beleidslijn grote rivieren (geactualiseerd in 2014) licht het beleid nader toe, maar heeft geen juridische status. De Beleidslijn grote rivieren is na de herziening in 2006 nog een aantal keer gewijzigd. Deze wijzigingen waren voornamelijk van cosmetische aard en betroffen vooral de aanpassing aan en de afstemming op het begrippenkader en de systematiek van de Waterwet. Het doel van de Beleidslijn grote rivieren is de beschikbare afvoer- en bergingscapaciteit van het rivierbed van de grote rivieren te behouden en ontwikkelingen tegen te gaan die de mogelijkheid tot rivierverruiming door verbreding en verlaging nu en in de toekomst feitelijk onmogelijk maken.

Bij dijkversterkingsmaatregelen langs de grote rivieren moet een afweging worden gemaakt tussen binnendijkse of buitendijkse (rivierwaartse) verbreding van de dijk. Voor binnendijkse maatregelen zal niet altijd ruimte zijn - of slechts tegen zeer hoge kosten of met technisch ingewikkelde constructies. De ruimte buitendijks (in het rivierbed) is schaars en dient zo veel mogelijk beschikbaar te blijven voor de afvoer en berging van rivierwater. In de Redeneerlijn buitendijks (rivierwaarts) versterken (december 2017 vastgesteld door RWS/DGWB in samenspraak met Unie van Waterschappen/HWBP) is toegelicht hoe te handelen indien binnendijkse maatregelen redelijkerwijs niet mogelijk zijn.

De redeneerlijn bestaat uit verschillende stappen die hieronder kort zijn samengevat. De volledige redeneerlijn is opgenomen in het Achtergrondrapport rivierkunde. De kern ervan is dat buitendijkse dijkversterkingen zoveel mogelijk worden voorkomen en (indien dit niet mogelijk is) de waterstandseffecten van dijkversterkingen zoveel mogelijk worden opgevangen binnen de projectscope. Indien dit niet mogelijk is kan compensatie op gebiedsniveau of op riviertakniveau plaatsvinden.

Buitenwaartse versterking, zo is gebleken, kon niet overal worden voorkomen en er ligt vanuit het project een opgave voor riviercompensatie. Voor het Voorkeursalternatief (VKA) gaat het om een opstuwend effect van iets minder dan 1 cm in de buurt van Gorinchem tot ca 2,5 cm nabij Waardenburg.

Als onderdeel van het concept MER is binnen het projectgebied gezocht naar mogelijk geschikte locaties voor het compenseren van de opstuwende effecten van het VKA. Hierbij zijn de volgende locaties beschouwd:

1. Woelse Waard;
2. Herwijnnense Bovenwaard;
3. Crobsche Waard;
4. Dijkteruglegging Zeiving;
5. Verwijderen veerstoep Brakel (noordzijde rivier).

In het concept MER is geconcludeerd dat met de gecombineerde inzet van maatregelen in drie van deze uiterwaarden voldoende riviercompensatie te creëren is voor de opstuwende effecten van het VKA. De Woelse Waard, de Herwijnnense Bovenwaard en de Crobsche Waard bleken hiervoor het meest geschikt. In paragraaf 6.3 van het concept MER is de volledige onderbouwing gegeven.

De stappen van het VKA naar het Definitief Ontwerp (DO) heeft geleid tot een aanzienlijk slanker ontwerp. De impact van dit slankere ontwerp op de rivier is daarmee ook sterk gereduceerd. Het opstuwend effect van het

DO bedraagt nog ongeveer 0,5 cm in de buurt van Gorinchem tot ca 0,9 cm nabij Waardenburg.

Bij deze kleinere riviercompensatie opgave is niet langer de inzet van compensatie in drie uiterwaarden nodig. Door zijn geografische ligging, nabij Gorinchem aan de benedenstroomse grens van het projectgebied, is de Woelse Waard de uiterwaard waarmee waterstandseffecten over het gehele traject van de dijkversterking volledig te compenseren zijn. De inzet van de Woelse Waard blijkt voldoende om voor het gehele traject tot aan Waardenburg de opstuwende effecten van het DO te compenseren. Voor het DO wordt daarom niet langer gekozen voor riviercompensatie in de Herwijnense Bovenwaard. Voor meer informatie wordt verwezen naar het Achtergrondrapport Rivierkunde.

In de Cropsche Waard wordt nog wel gekozen voor het realiseren van riviercompensatie, om de rivierkundige ruimte die ontstaat te gebruiken voor het compenseren van het opstuwende effect van dijkversterking Tiel – Waardenburg. Hier kan een combinatie worden gevonden met het winnen van materiaal dat deels kan worden gebruikt in de dijkversterking van Gorinchem Waardenburg (gebiedseigen grond).

De Beleidslijn grote rivieren verenigt twee sporen van beleid; de Waterwet en de Wet ruimtelijke ordening. Er is een goede afweging in het ruimtelijk spoor noodzakelijk om te voorkomen dat er bestemmingsplancapaciteit ontstaat voor activiteiten die niet, of slechts onder bepaalde voorwaarden, zijn toegestaan. Doorwerking in het spoor van de ruimtelijke ordening voorkomt het afgeven van omgevingsvergunningen voor activiteiten waarvoor de watervergunning moet worden geweigerd. Juridisch beschouwd zijn het spoor van de Waterwet en de Wet ruimtelijke ordening complementair en staan zij los van elkaar. Een goede doorwerking van waterregelgeving vereist evenwel een adequate procedurele coördinatie tussen het ruimtelijk- en het waterspoor, waar bij de voorbereiding van het bestemmingsplan gehoor aan is gegeven.

1.6 Besluit algemene regels ruimtelijke ordening

Het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (Barro) is op 30 december 2011 in werking getreden. Het Barro is bedoeld om kaderstellende nationale belangen door te laten werken op lokaal niveau, en strekt mede ter uitvoering van de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte. De Barro vormt in dit kader de formele borging van de Beleidslijn grote rivieren. In deze paragraaf komt de Dijkversterking met de daaraan gekoppelde voorzieningen en werken, samen met de relevante onderwerpen uit de Barro aan de orde.

Rijksvaarwegen

Bij de vaststelling van een bestemmingsplan dat betrekking heeft op gronden binnen de begrenzing van een rijksvaarweg of op een vrijwaringszone en dat een wijziging inhoudt ten opzichte van de geldende bestemmingsplannen (vigerend ten tijde van de inwerkingtreding van de betreffende titel uit het Barro 1 oktober 2012) wordt rekening gehouden met het voorkomen van belemmeringen (artikel 2.1.3. veiligheid scheepvaart op vaarwegen) voor:

- de doorvaart van de scheepvaart in de breedte, hoogte en diepte;
- de zichtlijnen van de bemanning en de op het schip aanwezige navigatieapparatuur voor de scheepvaart;
- het contact van de scheepvaart met bedienings- en begeleidingsobjecten;
- de toegankelijkheid van de rijksvaarweg voor hulpdiensten;
- en het uitvoeren van beheer en onderhoud van de rijksvaarweg.

Primaire waterkeringen

De gronden waarop de primaire waterkeringen betrekking hebben, hebben binnen de verschillende geldende bestemmingsplannen al een dubbelbestemming 'Waterstaat - Waterkering'. De wijzigingen van de dijkversterking buitendijks zijn beperkt, waardoor zich hier minder wijzigingen voordoen. Binnendijks zullen gedeelten buiten de bestemming 'Waterstaat - Waterkering' komen te liggen. Hiervoor wordt in dit bestemmingsplan een aanvullende dubbelbestemming 'Waterstaat - Waterkering vervallen' worden opgenomen. Ook brengt de dijkversterking bij het zoeken naar passende oplossingen, met zich mee dat op bepaalde plaatsen damwanden worden toegepast, hierdoor kan de bestemming 'Waterstaat - Waterkering' worden ingeperkt. Hierin wordt ook voorzien in onderhavig bestemmingsplan.

Gebiedsaanduidingen

Voor de gronden die deel uitmaken van een beschermingszone wordt een gebiedsaanduiding 'vrijwaringszone-dijk' opgenomen,

1.7 Nationale Omgevingsvisie

Met de Nationale Omgevingsvisie (NOVI) heeft het Rijk de langetermijnvisie op de toekomst en de ontwikkeling van de leefomgeving in Nederland verder inhoud gegeven.

De NOVI richt zich op vier prioriteiten. Deze onderwerpen hebben onderling veel met elkaar te maken en ze hebben gevolgen voor hoe we onze fysieke leefomgeving inrichten. De Nationale Omgevingsvisie helpt bij het maken van de noodzakelijke keuzes.

- Ruimte maken voor de klimaatverandering en energietransitie;
- De economie van Nederland verduurzamen en ons groeipotentieel behouden;
- Onze steden en regio's sterker en leefbaarder maken;
- Het landelijk gebied toekomstbestendig ontwikkelen.

In feite zijn er vanuit de geschetste sectorale opgaven, vier strategische, integrerende, opgaven voor het omgevingsbeleid gedestilleerd:

1. Naar een duurzame en concurrerende economie;
2. Naar een klimaatbestendige en klimaatneutrale samenleving;
3. Naar een toekomstbestendige en bereikbare woon- en werkomgeving;
4. Naar een waardevolle leefomgeving.

Bij de dijkversterking gaat het in het bijzonder om opgave verwoord onder 2.

Ad 2. Naar een klimaatbestendige en klimaatneutrale samenleving

Als het gaat om de klimaatverandering ligt de focus op sectorale doelen of een integrale aanpak. Het is van belang dat de gekozen aanpak adaptief is. Hierbij gaat het vooral als het treffen van maatregelen urgent is. In de visie wordt hierbij ook als voorbeeld genoemd de maatregelen tegen actuele wateroverlast. Vaak zullen de dreigingen en kansen als gevolg van de klimaatverandering zich pas over een aantal jaren manifesteren. De rijksoverheid streeft naar meekoppelen. De komende jaren wordt bijvoorbeeld een groot aantal dijktrajecten aangepakt omdat deze niet aan de nieuwe waterveiligheidsnorm voldoen. Dit biedt kansen om in deze gebieden met andere opgaven, zoals voor mobiliteit en natuur, mee te koppelen. In het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) wordt actief werk gemaakt van het benutten van meekoppelkansen. Gemeenten en provincies worden door het HWBP tijdig in het studie- en programmeringsproces uitgenodigd om eventuele meekoppelkansen van ruimtelijke opgaven in te brengen.

Binnen het aspect klimaatbestendige en klimaatneutrale samenleving is een onderverdeling gemaakt. De eerste beleidskeuze gaat over klimaatbestendig en waterrobuust. Hiermee wil het Rijk Nederland in 2050 klimaatbestendig en waterrobuust maken. Bij (her)ontwikkelingen moet voorkomen dat het risico op schade en slachtoffers door overstromingen of extreem weer toeneemt, voor zover dat redelijkerwijs haalbaar is. Het Rijk wil voldoende ruimte behouden en reserveren voor toekomstige waterveiligheidsmaatregelen.

Voor wat betreft het rivierengebied ligt er een grote en urgente waterveiligheidsopgave, die voortkomt uit de nieuwe normen voor waterveiligheid en door klimaatverandering toenemende rivierafvoeren. De overheid pakt de opgaven vanuit waterveiligheid, laagwater, waterkwaliteit, natuur, ecologie, scheepvaart en zoetwater integraal op, met maatregelen die leiden tot een duurzaam functionerend rivierensysteem.

Het ontwerp NOVI heeft samen met het milieueffectrapport (PlanMER) van 20 augustus 2019 tot en met 30 september 2018 ter inzage gelegen. Naar verwachting verschijnt de definitieve NOVI in het voorjaar 2020.

2 Provinciaal beleid

Onderstaand volgt het beleid van de provincie Zuid-Holland en de provincie Gelderland. In de tekst vindt een uitsplitsing plaats naar de beide provincies.

2.1 Omgevingsvisie Gaaf Gelderland en omgevingsverordening

Provinciale Staten van Gelderland hebben de Omgevingsvisie op 9 juli 2014 vastgesteld. De bijbehorende Omgevingsverordening is vervolgens op 24 september 2014 vastgesteld. De Omgevingsvisie en de omgevingsverordening Gelderland zijn vervolgens op 18 oktober 2014 in werking getreden. Op 19 december 2018 zijn geconsolideerde versies van de Omgevingsverordening en de Omgevingsvisie Gaaf Gelderland vastgesteld.

De Omgevingsvisie en -verordening bevatten de belangrijkste maatschappelijke opgaven in Gelderland. In de Omgevingsvisie staan de hoofdlijnen van het beleid. In de omgevingsvisie zijn de volgende plannen samengebracht en deels herzien namelijk: Het Waterplan, het Provinciaal Verkeer en Vervoer Plan, het Streekplan, het Milieuplan en de Reconstructieplannen. De Omgevingsverordening is in feite de uitwerking (de regels) van de omgevingsvisie.

Omgevingsvisie Gaaf Gelderland Algemeen

De Omgevingsvisie gaat over 'Gaaf Gelderland'. 'Gaaf' is een woord met twee betekenissen. 'Gaaf' betekent 'mooi' en gaat over wat – historisch en landschappelijk gezien - heel en mooi en ongeschonden is. Het beschermen waard! Maar 'Gaaf' verwijst ook naar dat wat 'cool' en nieuw en vernieuwend is; aantrekkelijk voor nieuwe generaties. Het ontwikkelen waard! Beide kanten zijn van toepassing op Gelderland en onlosmakelijk verbonden met de Gelderlanders. Deze beide aspecten zijn dan ook opgenomen in onze Gelderse Omgevingsvisie. Anders gezegd, wij benoemen wat voor ons van waarde is en wat we willen beschermen. En: we geven richting aan wat we willen en ook moeten veranderen en ontwikkelen.

De provincie Gelderland staat voor grote ontwikkelingen, zoals daar zijn het energievraagstuk, klimaatverandering, uitputting van grondstoffen, kwetsbare biodiversiteit, verdere verstedelijking in combinatie met krimp, toenemende mobiliteit op de weg en in de lucht, digitalisering, internationalisering. Het gaat hierbij om grote uitdagingen, die in gezamenlijkheid opgepakt moeten worden als inwoners, bedrijven, organisaties en overheden. Samen moeten de krachten worden gebundeld. Voorgaande vraagt om een goede rolverdeling. De provincie gaat steeds weer en meer samen met partners optrekken op basis van gelijkwaardigheid en waar dat kan en nodig is het initiatief en de ruimte aan anderen laten. Of zelf de handschoen oppakken en doorpakken. De gemeenschappelijke horizon is verwoord in de Omgevingsvisie 'Gaaf Gelderland'.

Vanuit de omgevingsvisie wordt ingestoken op een gezond, veilig, schoon en welvend Gelderland. Er wordt taakgericht gewerkt, waarbij de focus ligt bij een duurzaam, verbonden en economisch krachtig Gelderland. Met behulp van zeven ambities worden taken opgepakt. Het gaat hierbij om ambities op het terrein van energietransitie, klimaatadaptatie, circulaire economie, biodiversiteit, bereikbaarheid, economisch vestigingsklimaat en op het woon- en leefklimaat.

Om de ambities op te pakken en verder inhoud te geven wordt gewerkt vanuit de vier 'spelregels' of Doe-principes, namelijk: DOEN, LATEN, ZELF en SAMEN. Tezamen vormen zij het kader waarbinnen de provincie werkt en afwegingen wil maken.

Ambities uit Omgevingsvisie

Binnen de omgevingsvisie Gaaf Gelderland zijn op basis van de ambities thematische visieschetsen opgesteld. De schetsen zijn niet bedoeld als een geografische plankaart of ontwikkelkaart, maar zijn een grove schets van bestaande en nieuwe initiatieven, kansen, mogelijkheden en ontwikkelingen die door de provincie als perspectief worden gezien vanuit de Omgevingsvisie. De schetsen worden gebruikt om met de partners in gesprek te gaan over thema's, vraagstukken en oplossingsrichtingen, daarbij rekening houdend met de schaal van Gelderland, met name op regionale en lokale niveau. De geformuleerde ambities en de provinciale aanpak zijn daarin bepalend. De ambities kunnen als volgt worden weergegeven:

1. Energietransitie: van fossiel naar duurzaam;
2. Klimaatadaptatie: omgaan met veranderend weer;
3. Circulaire economie: sluiten van kringlopen;
4. Biodiversiteit: werken met de natuur;
5. Bereikbaarheid: duurzaam verbonden;
6. Vestigingsklimaat: een krachtige, duurzame topregio;
7. Woon- en leefomgeving: dynamisch, divers, duurzaam.

Hoewel de ambities bij initiatieven, ontwikkelingen en dergelijke allemaal in meer of mindere mate zullen meespelen bij de dijkverbetering, spelen de volgende ambities en de daaraan gekoppelde aanpak in hoofdzaak een rol, namelijk:

- Klimaatadaptatie;
- Circulaire adaptatie.

Klimaatadaptatie

Voor wat betreft de klimaatadaptaties zijn de volgende ambities geformuleerd:

- In 2050 is Gelderland klimaatbestendig. We zijn goed voorbereid en toegerust op de gevolgen van klimaatverandering: wateroverlast, droogte, hittestress en overstromingsgevaar;
- In 2020 hebben we samen met partners de risico's en kansen van het veranderend klimaat in beeld gebracht en strategieën opgesteld die leidraad zijn voor ons handelen.

De provinciale aanpak voor klimaatadaptatie bestaat uit:

1. We zorgen voor een veerkrachtig en duurzaam water-, natuur en bodemsysteem. Dit systeem bestaat uit een klimaatbestendige en schone bodem en ondergrond en uit schoon en gezond grond- en oppervlaktewater en drinkwater;
2. Samen met partners brengen we toekomstige risico's en kansen van het veranderend klimaat voor Gelderland in kaart. We dragen bij aan het opstellen van Regionale Adaptatie Strategieën en helpen bij de uitvoering daarvan;
3. Wij werken zelf klimaatbestendig en wegen dit aspect bij al onze beslissingen mee. En: geven dit als voorwaarde mee aan onze partners.

Circulaire economie

Voor wat betreft de circulaire economie zijn de volgende ambities geformuleerd:

- Wij willen de eerste afvalloze provincie van Nederland zijn. Afval bestaat niet meer; er zijn alleen nog grondstoffen die blijvend hun waarde behouden in onze schone industrie;
- Om dit te bereiken is in 2030 het gebruik van primaire grondstoffen in Gelderland met 50% teruggebracht.

De provinciale aanpak vanuit circulaire economie bestaat uit:

1. Wij en de partners en opdrachtnemers waarmee we samenwerken werken circulair - zoals bij het beheer en onderhoud van gronden, dijken en (water-)wegen en bij bouwprojecten;
2. We stimuleren tal van innovaties in sectoren met een groot potentieel. We streven daarbij naar het maken van schaalessprongen. We focussen om te beginnen op de Gelderse Food sector en op het recyclen van kunststoffen en consumentengoederen en we kijken naar de manier waarop regio's en bedrijven zich

circulair kunnen ontwikkelen in Gelderland;

3. We zoeken de ruimte in de regels die circulair werken belemmeren.

Biodiversiteit

Voor wat betreft de biodiversiteit zijn de volgende ambities geformuleerd:

- In 2050 gaat het goed met de biodiversiteit in Gelderland. In Gelderland wordt natuur-inclusief gewerkt. Biodiversiteit wordt overal waar mogelijk versterkt en ingepast, óók buiten de specifiek als natuur aangewezen gebieden;
- In 2030 is 75% van de Europese doelen van de vogel- en habitatrichtlijn behaald.

De provinciale aanpak vanuit biodiversiteit bestaat uit:

1. We blijven werken aan een compact en hoogwaardig stelsel van onderling verbonden natuurgebieden. Wij hebben aandacht voor de kwaliteiten van onze bijzondere natuurgebieden en landschappen en beschermen de flora en fauna;
2. Wij zien overal potentie om de biodiversiteit te vergroten. In het bijzonder in de landbouw en daarnaast in de bebouwde omgeving in woonwijken, bij werklocaties en bij renovatie van erfgoedlocaties, bij de aanleg van wegen en dijken en het winnen van zand en klei;
3. Wij denken en werken zelf natuur-inclusief en wegen dit aspect bij onze beslissingen mee. We stimuleren onze partners dit ook te doen.

Analyse Omgevingsvisie

Vastgesteld kan worden dat de dijkversterking in hoofdzaak over het bestaande dijklichaam komt te liggen. Verder kan worden opgemerkt dat de maatregelen en ingrepen in het buitendijks gebied beperkt zijn en worden gecompenseerd. Op basis hiervan kan worden vastgesteld dat een veerkrachtig en duurzaam watersysteem in stand blijft. Bij het vervaardigen van het ontwerp van de dijkversterking is rekening gehouden met aspecten van de klimaatverandering. Voor wat betreft de dijkversterking en de daarvoor benodigde gronden wordt zoveel mogelijk werk van werk gemaakt. Zo wordt grond uit de directe omgeving van de dijk gebruikt voor verhoging van het dijklichaam. Ook kan hier benoemd worden dat de dijkversterking in overleg met de provincie tot stand is gekomen.

Omgevingsvisie Gelderland 2018 en Provinciale Omgevingsverordening 2018

Het Natuur Netwerk Nederland (NNN), voorheen de Ecologische Hoofdstructuur (EHS), is een samenhangend netwerk van bestaande en nog te ontwikkelen belangrijke natuurgebieden in Nederland en vormt de basis voor het provinciale natuurbeleid. De NNN is als beleidsdoel opgenomen in de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (SVIR). De begrenzing en ruimtelijke bescherming van de Provinciale Ecologische Hoofdstructuur is uitgewerkt in het Natuurbeheerplan Gelderland (2018) en Provinciale Omgevingsverordening Gelderland (2018). In paragraaf 5.8 wordt nader ingegaan op de aantasting NNN door de dijkversterking en over de daaraan gekoppelde compensatie.

Beschermingsregime Gelders Natuurnetwerk (GNN)

Het GNN bestaat enerzijds uit alle gebieden met een natuurbestemming binnen de voormalige Gelderse EHS en anderzijds uit een zoekgebied van 7.300 ha voor 5.300 ha nieuwe natuur. Deze zoekruimte voor nieuwe natuur in het GNN is in de Omgevingsvisie opgenomen als toelichtende kaart. Daarnaast maken de reeds gerealiseerde delen van verbindingzones deel uit van het GNN. Het beleid met betrekking tot het GNN is ten eerste gericht op de bescherming en het herstel van de aanwezige natuurwaarden, ten tweede op de ontwikkeling van nieuwe natuurwaarden.

De Groene Ontwikkelingszone

De Groene Ontwikkelingszone (GO) bestaat uit alle gebieden met een andere bestemming dan 'Natuur' binnen de voormalige Gelderse EHS. Het beleid met betrekking tot de GO is gericht op het versterken van de ecologische samenhang door de aanleg van ecologische verbindingzones, waaronder landgrensoverschrijdende klimaatcorridors. In de Omgevingsvisie is een toelichtende kaart opgenomen van de verbindingzones. De ontwikkelingsdoelstelling is tweeledig: ontwikkeling van functies in combinatie met versterking van de kernkwaliteiten natuur en landschap.

Kernkwaliteiten GNN en GO

De provincie en haar partners streven samen naar een compact en hoogwaardig stelsel van onderling verbonden natuurgebieden en naar behoud en versterking van de kwaliteit van het landschap. Natuur en landschap zijn het kapitaal van Gelderland. De opgaven die de provincie en haar partners hierbij zien, zijn:

- het behouden en mogelijk vergroten van de biodiversiteit (soortenrijkdom) in de natuur;
- het verbinden van de Gelderse natuur met natuurgebieden in aangrenzende provincies en Duitsland;
- het betrekken van mensen in een gebied bij het beheer van hun natuur en landschap.

De provincie geeft in het natuurbeleid prioriteit aan het behalen van de Natura 2000-doelen in de Natura 2000-gebieden. Het Gelders Natuurnetwerk en de Groene Ontwikkelingszone vervullen daarnaast een belangrijke rol bij het behoud van de biodiversiteit. De ecologische verbindingzones maken voor een klein deel uit van het Gelders Natuurnetwerk. De kernkwaliteiten van het Gelders Natuurnetwerk die beschermd en ontwikkeld moeten worden, zijn in de Omgevingsvisie omschreven. De provincie en haar partners streven samen naar een compact en hoogwaardig stelsel van onderling verbonden natuurgebieden.

De GO heeft een dubbele doelstelling. Er is ruimte voor verdere economische ontwikkeling in combinatie met een (substantiële) versterking van de samenhang tussen aangrenzende en inliggende natuurgebieden. De GO bestaat uit terreinen met een andere bestemming dan bos of natuur die ruimtelijk zijn vervlochten met het GNN. Het gaat vooral om landbouwgrond.

De gemeente respecteert de Groene Ontwikkelingszone, maar bestaand agrarisch gebruik moet mogelijk blijven binnen de daar ter plaatse geldende randvoorwaarden vanuit water en natuur.

De kenmerken en waarden van deze gebieden zijn te vinden in bijlage 6 en 7 van de provinciale Omgevingsverordening.

2.2 Omgevingsvisie Zuid-Holland

Het omgevingsbeleid van Zuid-Holland omvat al het provinciale beleid voor de fysieke leefomgeving. Het beleid bestaat uit twee kaderstellende instrumenten: de Omgevingsvisie en de Omgevingsverordening. De provincie heeft in haar beleid een aantal operationele doelstellingen opgenomen, zodat duidelijk wordt hoe de provincie haar beleid wil realiseren. Op deze wijze wil de provincie streven naar een optimale wisselwerking tussen gewenste ruimtelijke ontwikkelingen en een goede leefomgevingskwaliteit.

Er is een integraal kaartbeeld opgesteld, die de essentie en samenhang toont van de verschillende ruimtelijke beleidskeuzes in de Omgevingsvisie. Het integrale kaartbeeld is opgebouwd uit de volgende kaartbeelden:

1. het dagelijks stedelijk systeem, dat bestaat uit de stedelijke agglomeratie en de daarmee via hoogwaardig openbaar vervoer verbonden regiokernen;
2. de hoogstedelijke zone tussen Leiden en Dordrecht;
3. het logistiek-industriële systeem van mainport, greenports langs vaarwegen en zware infrastructuur;
4. de samenhang van grote landschappelijke eenheden met de stedelijke agglomeratie;
5. de groene ruimte en de groenblauwe structuur;
6. het bodem- en watersysteem;
7. energie.

Voor wat betreft de begrenzing van het plangebied zijn de onderdelen 4, 5 en 6 van het grootste belang. Hieronder wordt op deze onderdelen nader ingegaan.

De samenhang van grote landschappelijke eenheden met de stedelijke agglomeratie

Vanuit de landschappelijke eenheid maakt het gebied onderdeel uit van de groene ruimte, overwegend als onbebouwde ruimte buiten in dit geval Gorinchem. Deze groene ruimte heeft een intrinsieke waarde. De groene ruimte draagt in hoge mate bij aan de biodiversiteit in de provincie en kernkwaliteiten die onderscheidend en uniek zijn vanwege de typisch Zuid-Hollandse combinatie van deltalandschappen: het kustlandschap, het veenlandschap en het rivierdeltalandschap. Deze landschappen zijn ontstaan op het grensvlak van zout en zoet, van land, zee en rivieren. Ze vormen de grondslag voor de identiteit van de

bebouwde en de groene ruimte in de provincie en vertellen de geschiedenis van Zuid-Holland.

Belangrijk is het versterken van de economische kracht van de groene ruimte. De provincie wil ruimte bieden voor agrarisch ondernemerschap en andere economische activiteiten die passen bij de gebiedskwaliteiten. Ruimtelijke ontwikkelingen die maatschappelijk en economisch gewenst zijn, moeten bijdragen aan de balans tussen de instandhouding, benutting en versterking van de bestaande gebiedskwaliteiten.

De groene ruimte en de groenblauwe structuur

De groene ruimte in Zuid-Holland is veelzijdig. De grote agrarische cultuurlandschappen behoren ertoe, net als de wateren in de flanken van de provincie en de natuurgebieden. Ook de kleinere landschappen en groengebieden in de nabijheid van de steden dragen bij aan de veelzijdigheid van de groene ruimte, evenals de groen- en waterstructuren in de stad zelf die als 'haarvaten' van de onbebouwde ruimte het stedelijk gebied dooraderen. De economie van het landelijk gebied is bijna net zo divers als die van het stedelijk gebied. Zowel gezien vanuit de economische vitaliteit als vanuit de ruimtelijke kwaliteit is een benadering uitsluitend gericht op functiescheiding in het landelijk gebied niet langer effectief.

De provincie zet in op een betere, gebiedsgerichte verweving van de verschillende 'klassieke' functies in de groene ruimte (landbouw, natuur, recreatie, water, cultuurhistorie) en een betere relatie tussen stad en land. Een gezamenlijke opgave is om de groene kwaliteiten zowel binnen als buiten de stad te versterken en de samenhang tussen stedelijke parken, recreatiegebieden, natuurgebieden en agrarisch landschap te vergroten. De provincie zet daarom in op de groenblauwe structuur. Dat is een samenhangend stelsel van verschillende groene ruimtes en routes die stad en land met elkaar verbinden: de grote parken en groenblauwe dooradering in de stad, recreatieve stad-land verbindingen en poorten, recreatiegebieden om de stad, de groene buffers en belangrijke recreatieve routes in het landelijk gebied.

Bodem- en watersysteem

Klimaatverandering, toenemende verzilting, inklinking en het veranderend ruimtegebruik (ook in de ondergrond) vergen aanpassingen van en keuzes in het bodem- en watersysteem, die in veel gevallen invloed hebben op de ruimtelijke ordening. Deze keuzes hebben het achterliggende doel dat Zuid-Holland beschermd blijft en dat het mogelijk blijft om water in zijn vele hoedanigheden beter te benutten. De kwaliteit en functionaliteit van water dienen optimaal te zijn en vragen permanent om verbetering en bescherming.

Bij aanpassingen aan het watersysteem gelden twee uitgangspunten: ze zijn klimaatbestendig en de natuurlijke processen krijgen, waar dat kan, meer ruimte of worden beter benut. Delen van Zuid-Holland hebben te maken met een specifiek probleem: de daling van de veenbodem. Het proces van bodemdaling kan niet volledig worden gestopt (zonder ingrijpende vernatting). Op lange termijn gaat het veenlandschap onvermijdelijk veranderen. Dat kan consequenties hebben voor het ruimtegebruik. Bodemdaling veroorzaakt verder een aanzienlijke uitstoot van broeikasgassen. Oxidatie van veenweidegebieden vormt de grootste bron van emissie uit landgebruik.

Omgevingsverordening Zuid-Holland

Provinciale Staten van Zuid-Holland hebben de omgevingsverordening op 20 februari 2019 vastgesteld. De verordening geeft regels over het beschermen en benutten van de fysieke leefomgeving.

Ingezoomd op het gebied van en rond het plangebied kan worden aangegeven dat de Dalemsche buitenwaarden binnen het NatuurNetwerk Nederland zijn aangewezen als bestaande en nieuwe natuur. In paragraaf 3.4.3, 5.8.1 tot en met 5.8.4. De Dalemsche buitenwaarden worden als het ware begrensd aan de noordzijde door de Waaldijk.

Verder kan worden aangegeven dat het agrarisch gebied tussen de Dalemsche buitenwaarden en Laag-Dalem in het kader van de Ruimtelijke kwaliteit, beschermingscategorie 2 heeft gekregen als recreatiegebied. In feite vormt het dijklichaam de scheidslijn tussen de beide voornoemde gebieden.

In paragraaf 3.4.2 wordt hierop verder ingegaan.

De verordening attendeert er verder op als het gaat om het Cultureel erfgoed dat sprake is van een molenbiotop, waarmee rekening dient te worden gehouden. Het molenbiotop is overgenomen in dit plan.

3. Regionaal beleid

3.1 Beleid Waterschap Rivierenland

Met ingang van 27 november 2015 is het Waterbeheerprogramma 2016-2021 'Koers houden, kansen benutten' bepalend voor het waterbeleid. Het plan gaat over het waterbeheer in het hele rivierengebied en omvat alle watertaken van het waterschap, hieronder begrepen in ieder geval: waterkeringen, waterkwantiteit, waterkwaliteit. Het programma is vooral bedoeld voor de interne organisatie van het waterschap, maar biedt daarnaast kansen om samen met het waterschap de watertaken gezamenlijk op te pakken.

Daarnaast beschikt het Waterschap Rivierenland over een verordening: de Keur voor waterkeringen en wateren. Hierin staan de geboden en verboden die betrekking hebben op watergangen en waterkeringen. Voor het uitvoeren van werkzaamheden kan een vergunning nodig zijn. De werkzaamheden in of nabij de watergangen en waterkeringen worden getoetst aan de beleidsregels.

Gewijzigde wet- en regelgeving (voornamelijk Waterwet en Wet Milieubeheer) hebben geleid tot veranderingen in organisatie en beleid van de waterketen. Een belangrijke ontwikkeling voor de wijze van samenwerking tussen waterschap en gemeenten is het landelijke Bestuursakkoord Water 2011 (BAW). In het BAW worden de watertaken "scherper" toebedeeld aan de overheden én wordt een nieuwe impuls gegeven aan de samenwerking tussen deze overheden.

Op 31 oktober hebben de waterpartners aanvullende afspraken gemaakt op het Bestuursakkoord Water. Het gaat hierbij samengevat om de volgende onderwerpen:

1. De kansen van de informatiesamenleving;
2. De risico's van digitale dreigingen;
3. Het succes van regionale samenwerking tussen gemeenten, waterschappen en drinkwaterbedrijven;
4. Implementatie van de Omgevingswet in de waterketen.

In algemene zin kan worden gezegd dat het doel van het Bestuursakkoord Water is te blijven zorgen voor:

- de veiligheid tegen overstromingen;
- een goede kwaliteit water;
- voldoende zoet water.

4. Gemeentelijk beleid

4.1 Ruimtelijke Strategische Visie Regio Rivierenland

In 2016 hebben de gemeenten in Regio Rivierenland een regionale ambitie opgesteld voor de periode 2016 - 2020. Het gaat hierbij om de (voormalige) gemeente Buren, Culemborg, Geldermalsen, Lingewaal, Maasdriel, Neder-Betuwe, Neerijnen, Tiel, West Maas en Waal en Zaltbommel.

Op 1 januari 2019 zijn de gemeenten Geldermalsen, Neerijnen en Lingewaal samengevoegd tot de gemeente West Betuwe.

Met ondernemers, onderwijs, organisaties en andere overheden zijn wij in gesprek gegaan om samen regio Rivierenland beter op de kaart te zetten. Zo is Regio Fruitdelta Rivierenland geboren, een samenwerkingsplatform van diverse partijen die belang hebben bij een goed functionerend gebied. Een gebied met een prettig woon-, werk- en leefklimaat dat centraal ligt in Nederland.

Via het doorlopen van een interactief proces is een ruimtelijke strategische visie voor drie economische speerpunten ontstaan. Een visie om de Regio Rivierenland beter op de kaart te zetten en om afspraken vast te leggen waar elke gemeente afzonderlijk mee aan de slag kan gaan.

De visie is vertaald in een kansenkaart met als doel ondernemers, organisaties en andere overheden te inspireren en bij te dragen aan het behalen van de economische ambities in Regio Rivierenland. De visie laat zien dat het gebied een poort is naar nieuwe kansen voor bedrijvigheid in agribusiness, logistiek en recreatie en toerisme. En dat levert meer werkgelegenheid op voor onze inwoners en een beter woon- en leefklimaat.

De drie economische speerpunten zijn economie, logistiek zijn en recreatie en toerisme. De drie speerpunten zijn vertaald in een aantal ambities, namelijk:

- De tuinbouw wordt nog meer toonaangevend in Europa;
- In de top drie komen van logistieke hotspots;
- 5% omzetgroei per jaar in toerisme en recreatie

Toerisme en recreatie spelen in het bijzonder voor het Rivierenland. Het Rivierenland kent bijzondere plekken en recreatieve functies. De grote rivieren, zoals de Maas, Waal en Lek met de dijken en tussenliggende komgebieden geven ons gebied weidsheid. Elke rivier heeft haar eigen kwaliteiten, activiteiten en uitstraling. In het kader van de dijkversterking wordt het patroon van het dijklichaam slechts op bepaalde plaatsen iets gewijzigd. Vastgesteld kan worden dat de recreatieve functie behouden blijft en dat recreatieve voorzieningen ('Gastvrije Waaldijk') worden aangebracht en/of verbeterd langs het traject van de Waal.

4.2 Bidboek West Betuwe

Het Bidboek West Betuwe geeft een visie op de toekomst en alles wat de stadjes, dorpen en het prachtige landelijke gebied te bieden hebben. Het Bidboek is niet bestuurlijk vastgesteld, maar heeft een breed maatschappelijk draagvlak. De kernboodschap is 'schappelijkheid'. Schappelijk bestuur met begrip en ruimte voor de gemeentelijke 'volksaard', waarbij voorop staat dat de gemeente zelf haar verantwoordelijkheid neemt voor de woon-, werk- en leefomgeving en voor elkaar.

In het Bidboek wordt aan de hand van de thema's 'wonen en werk', 'gezonde en veilige leefomgeving', 'zorg, welzijn en voorzieningen' en 'identiteit en saamhorigheid' de dorpen en steden geschetst. Op basis hiervan zijn acties geformuleerd, die verbeterd en gekoesterd moeten worden. Ook zijn daar waar nodig aandachtspunten geformuleerd. Voor de dijkversterking zelf zijn de voor de steden en dorpen geformuleerde de acties en aandachtspunten uit het Bidboek niet van belang of niet van toepassing.

Naast de dorpen/steden zijn er ook bijeenkomsten geweest met mensen die in het buitengebied wonen of werken, met ondernemers en met organisaties uit het sociaal maatschappelijk veld. De inbreng van deze groep is geclusterd in drie schappen", namelijk:

- 'Landschap' voor het inrichten van een duurzaam buitengebied;
- 'Vriendschap' voor alle aspecten van welzijn en zorg;
- 'Ondernemerschap' voor winst, werk en inkomen.

Voor de dijkversterking is met name het 'Landschap' van belang. Enerzijds is er de uitdaging om de 'Bloesemgemeente van Nederland' te zijn en te blijven. Anderzijds ziet de gemeente als uitdaging het benutten van haar potentie als recreatiegebied in midden Nederland, waarbij het investeren in één of meerdere grootschalige toeristisch recreatieve trekkers noodzakelijk is. In het Bidboek wordt onder meer aangegeven dat het prachtige landschap tussen en rond de beide rivieren recreatie stimuleert in de vorm van wandelen, fietsen, varen, motorrijden en autorijden. De toekomst van het buitengebied ligt dan ook in de combinatie van agrarisch en recreatief gebruik, met respect voor landschap, cultuurhistorie en natuur.

Ook staat in het Bidboek aangegeven dat het Lingelandschap en de Nieuwe Hollandse Waterlinie met haar cultuurhistorische waarden belangrijk zijn. Ze dragen bij aan de leefbaarheid van het gebied en zijn tegelijkertijd aantrekkelijk voor toeristen uit de Randstad. Veel mensen komen naar West Betuwe voor recreatie en ontspanning. Dat moeten gekoesterd worden, maar het betekent ook dat geïnvesteerd moet worden in het behoud en het versterken van het landschap. Voorgaande kan bereikt worden door nieuwe initiatieven te ondersteunen die bijdragen aan de beleving van het gebied. Hierbij moet gedacht worden aan initiatieven op het vlak van cultuurhistorie, landschap, fruit en water.

Voor de bereikbaarheid van de Linge en de Waal is een investering nodig in publiektoegankelijke steigers, strandjes en wandel- en fietsroutes. De gemeente kan hier een rol in spelen door het gesprek aan te gaan met grondeigenaren en organisaties in de toeristisch recreatieve sector.

Het rivierenlandschap in de nieuw-gevormde gemeente kenmerkt zich door diversiteit en is gevormd door de Linge en de Waal die van oost naar west door West Betuwe stromen. Op de hoge oeverwallen langs de rivieren ontstonden ooit de dorpen en vestigden zich boerderijen, omringd door boomgaarden en akkers. De lage komkleigebieden werden benut voor hooilanden, eendenkooien, rietlanden en grienden. De kenmerkende verschillen tussen deze gebieden zijn nog steeds zichtbaar in het landschap: op de oeverwallen is meer bebouwing en veel fruitteelt, de komgronden zijn nog steeds vooral weidegebied. De inwoners koesteren de openheid met lage begroeiing van de uiterwaarden, het zicht op de rivieren en de openbaarheid van de dijken en uiterwaarden. Ook het behoud van oude bomenlanen bij nieuwe ontwikkelingen, het aantrekkelijke Mariënwaerdt, de Nieuwe Hollandsche Waterlinie en het Lingelandschap hebben prioriteit. Het behoud van het karakteristieke Lingelandschap, de Nieuwe Hollandsche Waterlinie, de uiterwaarden van de Waal, landgoederen en oude bebouwing staan centraal.

4.3 Structuurvisie 2015 Gorinchem

Algemeen

In 2015 is de Structuurvisie voor de gemeente Gorinchem vastgesteld, waarin de ruimtelijke ontwikkeling van de stad voor de komende 6 tot 7 jaar is vastgelegd. Het plan gaat in op de ambities rondom de functies wonen, werken, groen en water, mobiliteit, welzijn en milieu en hun onderlinge samenhang, voor zover deze betrekking hebben op de ruimtelijke structuur van de stad. Deze visie is sterk uitvoeringsgericht. Doel van de structuurvisie is het aangeven van de kaders waarbinnen ontwikkelingen en projecten kunnen plaatsvinden en het communiceren van de ambities van de gemeente aan derden.

Gemeente heeft een lange termijn visie ontwikkeld, waarbij het ISV als vertrekpunt is genomen en vanuit de behoefte aan een meer integraal langere termijn perspectief. Deze visie kan samengevat als volgt worden weergegeven.

1. Voor de langere termijn is de economische trend, dat stad en regio zich zullen ontwikkelen vanuit een industriële samenleving naar een meer gediversifieerde diensteneconomie. De nieuwe economie voor de regio is meer kennisintensief en vraagt daarmee ook om hoger opgeleiden. Deels wonen deze al in de regio, maar zij zijn voor werk aangewezen op andere steden binnen de Zuidvleugel met de nodige mobiliteit als gevolg. Overigens betekent deze lange termijn ombuiging niet dat voor de nu aanwezige maakindustrie geen toekomst meer is: ook deze industrie wordt nu al steeds meer kennisintensief. Waar de toegevoegde waarde in het verleden lag in de productie, zelf komt deze in toenemende mate steeds meer te liggen bij productontwikkeling, engineering en organiserend vermogen. Uiteindelijk wordt de productie zelf mogelijk steeds meer uitbesteed. Ook is zowel in metaal als chemie een omschakeling zichtbaar van bulkproducten naar hoogwaardig maatwerk. Juist de bedrijven in Gorinchem hebben in deze een zelfs internationale uitstraling. Dit type bedrijvigheid wordt inmiddels erkend als van nationaal belang.
2. Ruimtelijk is voor de langere termijn in de economische en ruimtelijke ontwikkeling van Gorinchem de centrale ligging als knooppunt van wegen en water het vertrekpunt. Bovendien is in de komende tijd de aanleg van de ontbrekende spoorweg Utrecht – Breda uitermate wenselijk. Voor de langere termijn ontstaat dan bij de huidige sportvelden in Molenvliet een uniek knooppunt van spoor, wegen en water, centraal in het land gelegen en daarmee uitstekend vanuit vele richtingen bereikbaar. De potentie van dit knooppunt biedt aanknopingspunten voor de ontwikkeling op langere termijn van een hoogwaardige kantorenlocatie.

Cultuurhistorie

Vanuit cultuurhistorie wordt landschappelijk gezien ondermeer ingezet op behoud van de nog in het landschap aanwezige cultuurhistorische kenmerken.

In het kader van de ontwikkeling van Hoog Dalem is binnen de structuurvisie aangegeven dat de Hollandse

Waterlinie een cultuurhistorische waarde heeft voor Gorinchem en voor de regio en dat de waarden niet mogen worden aangetast, maar juist versterkt moeten worden. Een deel van de Waterlinie valt binnen het plangebied. Inzet in dit gebied moet erop gericht zijn het versterken van de cultuurhistorische waarde, waarbij de Waterlinie herkenbaar blijft en de recreatieve gebruikskwaliteit te ontwikkelen.

Economie

In het buitengebied wordt ingezet op transformatie naar extensieve landbouw en groenontwikkeling door middel van het stimuleren van combinaties tussen natuur, landbouw en recreatie. Speciaal aandachtsgebied is in dit kader de groene verbinding aan de oostzijde van de gemeente buiten de contour (tevens groene bufferzone nieuw stedelijk gebied Hoog Dalem). De waterlopen met hun oevers binnen de stad en uiterwaarden worden ingericht als blauw-groene natuurgebieden. Speciale aandacht zal uitgaan naar de Lingeoevers en het gebied Buiten de Waterpoort, welke voor de inwoners van Gorinchem een belangrijke recreatieve waarde hebben.

Het gebied achter de oude kern Dalem en ten oosten van de stedelijke uitbreiding van Gorinchem is ontstaan uit restruimten tussen de – in tijdsvakken ingedeelde – verschillende rivierlopen met karakteristieke patronen en verlopen. Het ontleent aan dit gegeven zijn landschappelijke open karakter en kent om die reden een hoge archeologische verwachting. De eerdere archeologische vondst van een historisch waardevolle donk bevestigt deze. Het gebied maakt tevens deel uit van de Nieuwe Hollandse Waterlinie. Ook het gebied langs de Lingedijken heeft dezelfde hoge archeologische verwachting. In aansluiting op het als beschermd stadsgezicht aangewezen deel van de historische binnenstad is het gebied langs het Merwedekanaal, de Kerkhofsluis en het zuidwestelijk deel van de Lingewijk gekenmerkt als nederzetting met een intacte structuur en redelijk gave bebouwing en een hoge cultuurhistorische waarde.

Toerisme

In de Structuurvisie is aangegeven dat Gorinchem zich sterk wil gaan inzetten voor de verdere uitbouw van het toeristisch-recreatief potentieel van de stad. Hiervoor wordt ook actief samengewerkt met de Vereniging van Nederlandse Vestingsteden, de Vestingdriehoek en de VVV in Gorinchem. Tevens zal de samenwerking met de Drechtsteden worden verstevigd in relatie tot het inzetten van snel openbaar vervoer over water (zoals de waterbus). De toeristische samenwerking is met name gericht op het aantrekken van cultuurhistorisch toerisme en recreatie, winkelend publiek, uitgaans- en evenementenpubliek en watersporters. Het routegebonden toerisme wordt gestimuleerd door de (door-)ontwikkeling van diverse fiets- en wandelpaden als de Schelluinse Vliet en het Hollandse Waterliniep pad.

Milieu

Op nationaal niveau zijn beleidsnota's vanuit verschillende invalshoeken van belang. Het tweede Structuurschema Groene Ruimte benadrukt het belang van groen voor inwoners: het gaat dan niet alleen om de natuurwaarde, maar ook om de recreatieve functie. Het groen in en om de stad moet dus ook voor beide functies worden ingezet. De nota hecht veel waarde aan het compensatiebeginsel: rood, dan ook groen. In de nu voorgaande periode heeft de ontwikkeling van de natuur geen gelijke tred gehouden met de snelle verstedelijking. Daarom is nu een inhaalslag nodig. Daarbij moet ook vooral meer ruimte voor water komen, met een betere kwaliteit. De Nota Ruimte geeft het kader voor hoe er in algemene zin met de ruimte moet worden omgegaan. De nota geeft veel aandacht aan het zogenaamde "groen-blauwe netwerk"; de samenhangende structuur van groen en water. De nota is niet rigide in het onderscheid tussen natuur en stedelijkheid. Vooral combinaties van functies worden gestimuleerd.

Groene contouren moeten aangeven waar natuur absoluut de drager is en dus geen andere ontwikkelingen kunnen worden toegestaan. Het groen-blauwe netwerk sluit aan op de Ecologische Hoofdstructuur. De EHS (thans NNN) is een natuurnetwerk in geheel Europa. Het omvat de belangrijkste natuurgebieden en de verbinding daartussen: de ecologische verbindingzones. De (provinciale) ecologische hoofdstructuur is opgenomen in het streekplan. De stad Gorinchem wordt aan de noord-, west- en zuidzijde begrensd door ecologische verbindingzones. Alleen aan de oostzijde zijn deze niet ingetekend. Het gebied wat ook deels valt binnen dit begrenzing van het bestemmingsplan.

Begin 2003 is het Groenstructuurplan Gorinchem opgesteld (GSP). In het GSP wordt een aantal ambitieuze actiepunten voorgesteld, waarbij voor de dijkversterking de volgende ambities van belang zijn:

1. grote recreatiegebieden kunnen samen met de omliggende gemeenten worden ontwikkeld;
2. de Nieuwe Hollandse Waterlinie is belangrijk voor de inrichting van Gorinchem Oost;
3. vooral in het buitengebied, maar ook in de stad, moet worden gekeken naar mogelijkheden om natuur, landbouw, wonen en recreatie te combineren;
4. de waterlopen met hun oevers en uiterwaarden worden ingericht als blauw-groene natuurgebieden (zo wordt de EHS (thans NNN) verder uitgebreid en is er een robuuste verbinding tussen de noordelijke en zuidelijke kant van de gemeente).

Visie Waterrijk Gorinchem

De visie Waterrijk Gorinchem richt zich op 3 thema's:

- water en kwantiteit
- natuur, ecologie en waterkwaliteit
- water en ruimte

Thema: water en kwantiteit

De visie bij het thema waterkwantiteit richt zich op het op orde hebben van het watersysteem in de zin van geen wateroverlast bij de dan geldende klimaatomstandigheden. Ook moet een geschikte waterhuishoudkundige conditie worden bereikt voor de verschillende gebiedsfuncties.

Neerslagwater wordt zoveel mogelijk in het systeem vastgehouden of geborgen en aanvoer van gebiedsvreemd water dient te worden beperkt.

De doelen die in dit kader geformuleerd zijn:

- Het goed functioneren van de aan- en afvoer van het watersysteem: dit stelt met name eisen aan beheer en onderhoud, zoals baggeren en de dimensionering van watergangen en kunstwerken;
- Het benutten van gebiedseigen water;
- Geen overlast door oppervlaktewater. Dit betekent voor het stedelijke gebied dat een bui die eens in de 100 jaar voorkomt niet tot inundatie mag leiden. Hiertoe moeten met name in Gorinchem-West maatregelen worden genomen ten aanzien van waterberging en afvoercapaciteit van duikers;
- Geen overstromingen van grote rivieren;
- Geen overlast door grondwater;
- Geen overlast door riolering;
- Afkoppelen van verhard oppervlak. Door afkoppelen van verhard oppervlak kan de belasting van de zuiveringsinstallatie met regenwater worden verminderd.

In de primaire waterkering in de rechter Waaldijk bij Dalem bevinden zich drie overlaten. Deze dienen voor het afleiden van water dat na een eventuele dijkdoorbraak in Gelderland naar het westen zal wegstromen. Voor het goed functioneren van deze overlaten is het van belang dat een strook grond ten noorden van de Waaldijk wordt vrijgehouden van bebouwing. Bovendien zal ervoor gezorgd worden dat het toestromen van water optimaal mogelijk blijft. Plannen voor het stichten van bebouwing, het aanleggen van landschapselementen, dan wel boven het maaiveld gelegen infrastructuur worden door middel van berekeningen gecontroleerd op hun effecten ten aanzien van de inundatiewaterstand en inundatieduur. Wanneer het gecumuleerde waterstandsverhogende effect (te rekenen vanaf 2003) meer zal bedragen dan 1 cm. zullen compenserende maatregelen dienen te worden getroffen. Dit geldt ook als blijkt dat de inundatieduur toeneemt.

Thema: water en ruimte

De visie op dit gebied is dat water mede sturend moet zijn bij de ruimtelijke inrichting. Instrumenten hiervoor zijn het uitvoeren van de watertoets bij nieuwbouwplannen, hydrologisch neutraal bouwen en het realiseren van nieuwbouwplannen op locaties die daarvoor geschikt zijn. Waardevolle ruimtelijke gebieden worden beschermd tegen negatieve invloeden.